

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.ректор

В.Харченко

«26».

2016р.

Протокол № 4 від 25.05.2016р.
засідання Вченої ради
наказ ректора
від 26.05.2016р. № 195/од

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НАЦІОНАЛЬ-
НОМУ АВІАЦІЙНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

СМЯ НАУ П 4.2.1(01) – 01 – 2016

Розглянуто та затверджено
на засіданні науково-методичної ради НАУ
Протокол №7 від 23 травня 2016 р.

КИЇВ

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
			<p>стор. 2 з 44</p>

УНЕСЕНО

Навчально-методичним відділом

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ в.о. ректора
від «26» травня 2016 р. № 196/од

РОЗРОБНИКИ:

Проректор з навчальної та методичної роботи
Начальник навчально-методичного відділу
Начальник навчального відділу

Іванова Т.В.
Бородінова Л.Ю.
Слободян О.П.

Рівень документа – 1

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 3 з 44	

ЗМІСТ

I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
II ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	10
III ФОРМИ НАВЧАННЯ.....	19
IV ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ.....	20
V ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....	30
VI НАВЧАЛЬНИЙ ЧАС СТУДЕНТА.....	33
VII РОБОЧИЙ ЧАС ВИКЛАДАЧА.....	35
VIII АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ.....	37
IX СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	39

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 4 з 44	

І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті (далі – університет) є основним нормативним документом, що регламентує організацію та проведення освітнього процесу в університеті відповідно до законодавства України та стандартів вищої освіти.

Одними з основних завдань університету в організації освітнього процесу є:

- провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними спеціальностями (спеціалізаціями), та наукової діяльності шляхом здійснення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів у освітньому процесі;

- забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності;

- створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їх здібностей і талантів;

- налагодження міжнародних зв'язків та провадження міжнародної діяльності в галузі освіти та науки.

Діяльність університету в організації освітнього процесу здійснюється на принципах автономії та самоврядування.

У рамках визначеного змісту автономії та самоврядування університет має право:

- розробляти та реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності;

- самостійно визначати форми навчання та форми організації освітнього процесу;

- обирати типи програм підготовки бакалаврів і магістрів, передбачених Міжнародною стандартною класифікацією освіти;

- ухвалювати остаточне рішення щодо визнання, у тому числі встановлення еквівалентності, здобутих в іноземних вищих навчальних закладах ступенів бакалавра, магістра під час зарахування на навчання;

- запроваджувати рейтингове оцінювання освітніх, наукових та інноваційних досягнень учасників освітнього процесу;

- надавати додаткові освітні та інші послуги відповідно до законодавства;

- самостійно розробляти та запроваджувати власні програми освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності;

- самостійно запроваджувати спеціалізації, визначати їх зміст і програми навчальних дисциплін;

- присуджувати ступені вищої освіти її здобувачам, які відповідно до законодавства успішно пройшли процедуру атестації, після завершення навчання на відповідному рівні вищої освіти;

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 5 з 44	

- провадити на підставі відповідних договорів спільну діяльність з навчальними закладами, науковими установами та іншими юридичними особами;
- розміщувати свої навчальні, науково-дослідні та навчально-науково-виробничі підрозділи на підприємствах, в установах та організаціях;
- брати участь у роботі міжнародних організацій;
- встановлювати власні форми морального та матеріального заохочення учасників освітнього процесу;
- звертатися з ініціативою до органів, що здійснюють управління у сфері вищої освіти, про внесення змін до чинних або розроблення нових нормативно-правових актів у сфері вищої освіти, а також брати участь у роботі над проектами;
- забезпечувати інші права, що не суперечать чинному законодавству.

Нормативно-правовою базою освітнього процесу в університеті є Конституція України, закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Національна рамка кваліфікацій, Статут університету, стандарти освітньої діяльності, стандарти вищої освіти, інші нормативні та розпорядчі документи, що стосуються вищої освіти.

1.1 Основні терміни та їх визначення:

академічна година – це мінімальна облікова одиниця навчального часу. Тривалість академічної години становить, як правило, 45 хвилин. Дві академічні години утворюють пару академічних годин;

автономія університету – самостійність, незалежність і відповідальність у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, установлених законом;

академічна мобільність – можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність у іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) на території України чи поза її межами;

академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, установлених законом;

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
			<p>стор. 6 з 44</p>

акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності університету за цією програмою на предмет:

- відповідності стандарту вищої освіти;
- спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання;
- досягнення заявлених у програмі результатів навчання;

вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти;

галузь знань – основна предметна область освіти і науки, що включає групу споріднених спеціальностей, за якими здійснюється професійна підготовка;

графік освітнього процесу – це документ, який визначає календарні терміни теоретичної та практичної підготовки, підсумкового контролю (екзаменаційних сесій), практики, підготовки дипломних робіт (проектів), атестації, канікул;

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання, та обліковується у кредитах ЄКТС;

здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації;

змістовий модуль – це система навчальних елементів, поєднаних за ознакою відповідності певному навчальному об'єктові; змістовий модуль утворюється шляхом структурної декомпозиції навчального матеріалу модуля на навчальні елементи; змістовий модуль є основою для розроблення фонду кваліфікаційних завдань модульного контролю;

індивідуальний навчальний план студента – це документ, за яким може навчатись окремий студент протягом визначеної кількості років до набуття

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 7 з 44	

кваліфікації за певним освітнім і освітньо-кваліфікаційним рівнем, який розробляється відповідно до освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки, визначає графік освітнього процесу, перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, види навчальних занять та їх обсяг, форми контролю. Індивідуальний навчальний план студента може корегуватися відповідно до графіку освітнього процесу та обрання вибіркового дисциплін;

інформаційний пакет – пакет документів, який містить загальну інформацію про університет, відповідний інститут (факультет); відомості про кваліфікацію, яку набуває випускник; відомості про організацію освітнього процесу; повний перелік пропонованих нормативних та вибіркового навчальних дисциплін, їх коротку анотацію; назву спеціальності (спеціалізації); відомості про форми та умови проведення контрольних заходів і систему оцінювання якості освіти тощо;

кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, отримани, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, який засвідчується відповідним документом про вищу освіту;

компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати навчальну професійну та подальшу діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти;

кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин. Навантаження одного навчального року становить 60 кредитів ЄКТС. Система кредитів передбачає взаємне зарахування останніх, так само як і їх накопичення.

модуль – це поіменована, цілісна, структурована та певним чином документована змістовна частина освітньої програми та освітньо-професійної програми підготовки (ОПП) фахівця, яка повинна бути засвоєна студентом шляхом реалізації різних форм освітнього процесу (аудиторні заняття, практика, курсова (ий) робота (проект), дипломна (ий) робота (проект), самостійна робота, контрольні заходи) і забезпечує набуття ним відповідних компетенцій; *модуль* – це навчальна дисципліна або її частина, група навчальних дисциплін, практика,

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 8 з 44	

курсова (ий) робота (проект), дипломна (ий) робота (проект) тощо; *модуль* обов'язково передбачає рубіжний і підсумковий контроль (екзамен, диференційований залік); *модуль* може бути змістовою складовою освітньої програми та освітньо-професійної програми, але може бути й незалежною від цієї програми навчальною одиницею (факультатив);

навчально-науковий інститут (далі – інститут) – структурний підрозділ університету, що об'єднує відповідні кафедри, лабораторії, науково-дослідні центри та експериментальні лабораторії, які провадять освітню діяльність і проводять наукові дослідження.

навчальна програма дисципліни – це складова стандарту вищої освіти, яка визначає роль і місце навчальної дисципліни в підготовці фахівців, мету й основні завдання її вивчення, розкриває механізм реалізації мети, змістові модулі та інформаційний обсяг навчальної дисципліни, рівень сформованості вмінь і знань, перелік рекомендованих підручників, інших дидактичних та методичних матеріалів, критерії оцінювання успішності навчання, форми та засоби діагностики засвоєння змістових модулів;

навчальний план – це нормативний документ, який регламентує навчання за певним освітнім і освітньо-кваліфікаційним рівнем і розробляється відповідно до освітньої програми, освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки, визначає графік освітнього процесу, перелік та обсяг нормативних і вибіркового навчальних дисциплін, види навчальних занять та їх обсяг, форми контролю;

освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів і спрямована на передавання, засвоєння, примноження й застосування знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості;

освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності (спеціалізації), що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Співвідношення між обсягами аудиторних занять та самостійної роботи студентів, форми і періодичність проміжного контролю визначаються навчаль-

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
			<p>стор. 9 з 44</p>

ним планом та може, за необхідності, корегуватися робочим навчальним планом.

Наукове й методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми (послідовність вивчення навчальних дисциплін, форми й періодичність виконання індивідуальних завдань та проведення контролю тощо) визначається структурно-логічною схемою підготовки.

Освітньо-професійна програма формується на підставі стандарту освітньої діяльності і визначає нормативний термін навчання за певною спеціальністю відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня, встановлює вимоги до змісту, обсягу та рівня освіти й професійної підготовки фахівця. На основі стандарту вищої освіти розробляються навчальні плани, програми навчальних дисциплін, засоби діагностики якості підготовки фахівців.

освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб;

результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти;

робочий навчальний план – це нормативний документ університету на поточний навчальний рік, що конкретизує види навчальних занять, їх обсяг, форми контролю за семестрами;

робоча навчальна програма дисципліни – це нормативний документ університету, який визначає місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця, мету та завдання її вивчення; роль і значення відповідних програм для забезпечення оволодіння студентами системою необхідних знань та вмінь; робоча навчальна програма дисципліни розробляється на основі робочого навчального плану підготовки фахівця певного освітнього ступеня, навчальної програми та відповідних нормативних документів; зміст робочої навчальної програми дисципліни має відповідати освітньо-професійній програмі підготовки фахівця, його освітньо-кваліфікаційній характеристиці й бути узгодженим з випусковою кафедрою;

спеціальність – складова галузі знань, за якою здійснюється професійна підготовка;

спеціалізація – складова спеціальності, що визначається вищим навчальним закладом та передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 10 з 44	

освітньо-наукову програму підготовки здобувачів вищої та післядипломної освіти;

якість вищої освіти – рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

II ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Метою освітнього процесу в університеті є реалізація інтелектуальної, творчої діяльності у сфері вищої освіти і науки через систему науково-методичних та педагогічних заходів, що спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей в осіб, які навчаються, забезпечення професійної підготовки осіб відповідно до їх покликання, інтересів, здібностей і нормативних вимог ринку праці, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності університет має право прийняти рішення про викладання однієї чи кількох дисциплін англійською та/або іншими іноземними мовами, забезпечивши при цьому знання здобувачами вищої освіти відповідної дисципліни державною мовою.

Для викладання навчальних дисциплін іноземною мовою в університеті можуть утворюватись окремі групи для іноземних громадян, осіб без громадянства, які бажають здобувати вищу освіту за кошти фізичних або юридичних осіб, або розроблятися індивідуальні програми. При цьому забезпечується вивчення такими особами державної мови як окремої навчальної дисципліни. Перелік іноземних мов, якими здійснюється викладання навчальних дисциплін, визначається університетом.

В університеті можуть бути впроваджені проекти щодо підготовки фахівців іноземними мовами. Організація освітнього процесу підготовки фахівців іноземними мовами визначена в окремому положенні.

2.1 Основними завданнями освітньої діяльності університету є:

– здійснення освітньої діяльності, яка забезпечує підготовку фахівців за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими програмами, що відповідає стандартам вищої освіти, і підготовку фахівців до професійної діяльності;

– формування особистості через патріотичне, правове, екологічне вихо-

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
<p>стор. 11 з 44</p>			

вання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, пропагування здорового способу життя, вміння вільно мислити і самоорганізовуватися в сучасних умовах;

- формування змісту освіти та змісту навчання, відкриття нових спеціальностей, спеціалізацій відповідно до потреб ринку праці;

- формування освітніх, освітньо-професійних та освітньо-наукових програм виключно на компетентнісній основі;

- вдосконалення системи компетенцій бакалаврського, магістерського рівнів та рівня доктора філософії на основі їх гармонізації з професійними стандартами роботодавців;

- сприяння конкурентоспроможності випускників;

- забезпечення інтеграції освітньої та наукової діяльності через підвищення ролі дослідницької компоненти в освітніх програмах;

- створення умов для нерозривності процесів навчання і науково-дослідної роботи;

- розробка нового покоління міждисциплінарних дослідних освітніх програм;

- інноваційний розвиток освіти через зміщення акцентів з аудиторної на самостійну роботу студентів, з навчальної – на науково-методичну роботу викладачів;

- впровадження європейських стандартів і принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців;

- створення умов для набуття студентами комунікативної компетентності іноземною мовою на необхідному рівні;

- формування повноцінних іноземномовних освітніх програм за бакалаврським і магістерським рівнями вищої освіти;

- забезпечення відповідності освітніх програм міжнародним класифікаціям і стандартам вищої освіти;

- розширення участі університету в міжнародних програмах академічної мобільності студентів і науково-педагогічних працівників;

- підготовка спільних із зарубіжними партнерами навчальних програм і навчально-методичних видань;

- інтеграція з навчальними закладами різних рівнів, науковими установами та підприємствами, зокрема через створення навчально-науково-виробничих комплексів.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 12 з 44	

2.2 Освітній процес та його організація ґрунтується на принципах:

- поваги до кожної людини, забезпечення її прав і свобод, зокрема права на освіту;
- неухильної відповідності Конституції України, чинному законодавству, що регламентує освітню діяльність;
- науковості, гуманізму, демократизму;
- ступеневості, наступності, нерозривності;
- органічної єдності навчальної, методичної, науково-дослідницької та виховної роботи;
- гуманізації освіти, як невід'ємної складової суспільної діяльності;
- нерозривної єдності форм і змісту навчання та потреб професійної діяльності;
- неприпустимості втручання політичних партій, громадських і релігійних організацій.

2.3 Рівні та ступені вищої освіти

Підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітньо-професійними, освітньо-науковими, науковими програмами на таких рівнях вищої освіти:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень;
- науковий рівень.

Початковий рівень (короткий цикл вищої освіти) відповідає п'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою загальнокультурної та професійно-орієнтованої підготовки, спеціальних вмінь і знань, а також певного досвіду їх практичного застосування з метою виконання типових завдань, передбачених для первинних посад у відповідній галузі професійної діяльності.

Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 13 з 44	

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Науковий рівень вищої освіти відповідає дев'ятому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв'язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення.

Здобуття вищої освіти на кожному рівні вищої освіти передбачає успішне виконання особою відповідної освітньої (освітньо-професійної чи освітньо-наукової) або наукової програми, що є підставою для присудження відповідного ступеня вищої освіти:

- 1) бакалавр;
- 2) магістр;
- 3) доктор філософії;
- 4) доктор наук.

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується університетом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми, обсяг якої становить 180 – 240 кредитів ЄКТС. Обсяг освітньо-професійної програми для здобуття ступеня бакалавра на основі ступеня молодшого бакалавра визначається університетом.

Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти.

Спеціаліст – це освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти, який присуджується університетом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Освітня діяльність за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста, що провадиться університетом продовжується у межах строку навчання за певною освітньо-професійною програмою з видачею державного документа про вищу освіту встановленого зразка – диплома спеціаліста. Останній прийом на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста проводиться у 2016 році.

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується університетом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або освітньо-науковою програмою. Обсяг

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 14 з 44	

освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90 – 120 кредитів ЄКТС, обсяг освітньо-наукової програми – 120 кредитів ЄКТС. Освітньо-наукова програма магістра обов'язково включає дослідницьку (наукову) компоненту обсягом не менше 30 відсотків.

Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою університету в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Особа має право здобувати ступінь доктора філософії під час навчання в аспірантурі (ад'юнктурі). Особи, які професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати ступінь доктора філософії поза аспірантурою, зокрема під час перебування у творчій відпустці, за умови успішного виконання відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки. Обсяг освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії становить 30–60 кредитів ЄКТС.

Доктор наук – це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях.

Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою університету за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Підготовка кандидатів та докторів наук, що здійснюється університетом та науковими установами, продовжується в межах передбаченого строку підготовки. Особи, які закінчили аспірантуру або докторантуру до набрання чинності Закону України «Про вищу освіту», мають право на захист дисертації протягом одного року. За результатами захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук та наукового ступеня доктора наук здобувачеві наукових

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 15 з 44	

ступенів присуджується науковий ступінь кандидата або доктора наук та видається диплом кандидата або доктора наук.

2.4 Навчальний план

Навчальний план – це нормативний документ, який складається на підставі освітньої програми та освітньо-професійної програми та структурно-логічної схеми підготовки і визначає перелік та обсяг нормативних і вибіркових навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, конкретні форми проведення навчальних занять (лекції, лабораторні, практичні, семінарські, індивідуальні заняття, консультації, навчальні й виробничі практики) та їх обсяг, графік освітнього процесу, форми і засоби проведення поточного й підсумкового контролю. У навчальному плані відображається також обсяг часу, передбачений на самостійну роботу.

Навчальний план розробляється для вступників поточного року на весь період реалізації відповідної освітньо-професійної програми підготовки і затверджується в установленому порядку.

У навчальному плані навчальні дисципліни (із зазначенням кредитів) структуруються за статусом (нормативні дисципліни, за вибором ВНЗ та за вільним вибором студентів), а також за відповідними циклами підготовки (гуманітарної та соціально-економічної, природничо-наукової (фундаментальної), загальнопрофесійної та професійно-практичної підготовки).

Під час формування навчальних планів необхідно враховувати вимоги затверджених стандартів вищої освіти у частині освітньо-кваліфікаційних характеристик для відповідної спеціальності й освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня). Навчальним планом для певної спеціальності має визначатися перелік обов'язкових (нормативних) дисциплін (максимум – 75% від загального обсягу кредитів ЄКТС).

Навчальний план розробляється інститутом (факультетом), кафедрою спільно з навчально-методичним відділом, розглядається на розширених засіданнях випускових кафедр із залученням представників інших кафедр, інститутів (факультетів), що забезпечують його виконання.

Навчальний план визначає навчальне навантаження студента на вивчення навчальних дисциплін в академічних годинах і в кредитах ЄКТС.

Кредити встановлюються для всіх навчальних дисциплін. Кредити також надаються за всіма іншими видами навчальної діяльності студента (практики, курсові та дипломні роботи (проекти), атестації).

2.5 Робочий навчальний план

Розроблення навчальних і робочих навчальних планів є одним з найбільш відповідальних видів методичної роботи науково-педагогічних працівників університету.

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 16 з 44	

Робочий навчальний план складається на основі навчального плану для конкретизації планування освітнього процесу, своєчасного внесення змін на виконання наказів Міністерства освіти і науки України, рішень Науково-методичної та вченої рад університету, закріплення навчальних дисциплін за певними кафедрами та з урахуванням умов навчання в університеті.

Робочі навчальні плани затверджуються у встановленому порядку.

Затвердження розподілу навчальних годин з дисциплін за видами занять проводиться рішенням вченої ради інституту з урахуванням кількості кредитів, передбачених навчальним планом. Необхідно передбачити послідовне зменшення обов'язкових аудиторних занять (у зазначеному діапазоні) на старших курсах, для чого рекомендується переносити вивчення деяких розділів і питань навчальної програми дисципліни з обов'язкових аудиторних на самостійну роботу студентів. Зменшення кількості обов'язкових аудиторних занять студентів повине супроводжуватися посиленням методичної допомоги та контролю за самостійним вивченням навчального матеріалу.

При розробленні робочих навчальних планів для форм навчання без відриву від виробництва (заочна (дистанційна)) необхідно мати на увазі, що кількість семестрів, перелік та послідовність дисциплін, загальна кількість годин на їх засвоєння, вид семестрової атестації повинні бути такими самими, як у навчальному плані денної форми навчання. Обсяги аудиторних занять при заочному навчанні обмежуються тривалістю настановних сесій. Розподіл аудиторних занять з дисципліни рекомендується визначати пропорційно до їх обсягів у навчальному плані для денної форми навчання (на рівні 20-30%).

Навчальні дисципліни поділяються на нормативні та вибіркові. Нормативні навчальні дисципліни встановлюються стандартом вищої освіти. Дотримання їх назв та обсягу є обов'язковим для університету.

Вибіркові навчальні дисципліни визначаються університетом і обґрунтовуються у варіативних компонентах освітньо-професійних програм підготовки фахівців.

2.6 Навчальні програми дисципліни

Навчальні програми дисципліни є складовою стандарту вищої освіти університету. Вона визначає: роль і значення відповідної навчальної дисципліни в підготовці та майбутній професійній діяльності фахівця; основні риси навчальної та науково-творчої діяльності, необхідні для успішної роботи фахівця, а також характер навчально-пізнавальних проблем і завдань, що сприяють формуванню цих рис; найважливіші світоглядні ідеї та категорії, які підлягають засвоєнню на конкретній змістовій основі; зміст навчання з дисципліни; очікувані результати навчання, тобто систему вмінь, якими повинні оволодіти студенти, а також рівні їх сформованості. Компоненти навчальної програми є конкретним відображенням цілей навчання, на досягнення яких повинні бути спрямовані зусилля науково-педагогічних працівників і студентів у процесі навчання.

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 17 з 44	

Навчальні програми дисциплін розробляються згідно з вимогами відповідних освітніх програм та освітньо-професійних програм підготовки фахівців і навчальних планів. Навчальні програми дисциплін мають містити відповідні змістові модулі, забезпечувати формування здібностей та вмінь, зазначених в освітніх програмах та освітньо-професійних програмах.

При розробленні навчальних програм ураховуються основні перспективні напрями розвитку та досягнення відповідної науки й галузі знань; забезпечується наступність та необхідність міждисциплінарних зв'язків, виховання інтересу до спеціальності, розуміння суспільної значимості своєї праці.

На підставі навчальної програми дисципліни та робочого навчального плану в університеті складається робоча навчальна програма дисципліни.

2.7 Робоча навчальна програма

Робоча навчальна програма є основним методичним документом, що визначає зміст і технологію навчання з навчальної дисципліни за певною формою навчання. Робоча навчальна програма складається на основі відповідної навчальної програми і робочого навчального плану певної форми навчання.

Робоча навчальна програма містить викладення конкретного змісту кредитних модулів дисципліни з розподілом на окремі види навчальних занять, визначає форми їх вивчення (навчальні заняття, виконання індивідуальних семестрових завдань, практична підготовка, самостійна робота), розподіл навчальних годин за видами занять, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, інформаційно-методичне забезпечення.

Робочі навчальні програми щорічно обговорюються на засіданнях кафедр та затверджуються в установленому порядку.

Робочі навчальні програми належать до комплексу навчально-методичної документації відповідної кафедри.

Комплекс навчально-методичної документації з відповідної дисципліни створюється під керівництвом провідних викладачів. До складу навчально-методичної документації входить навчально-методичний комплекс з дисципліни.

Навчально-методичний комплекс – це сукупність нормативних та навчально-методичних матеріалів в паперовій та/або електронній формах, необхідних і достатніх для ефективного виконання студентами робочої програми навчальної дисципліни, передбаченої робочим навчальним планом підготовки студентів відповідного освітнього ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) за напрямом підготовки (спеціальністю). Порядок формування, зберігання та використання навчально-методичного комплексу наведено в Положенні про навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни.

Наявність навчально-методичного комплексу з навчальної дисципліни та його оновлення перевіряється щорічно.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 18 з 44	

Відповідальність за якість та повноту комплексів навчально-методичної документації дисциплін, що закріплені за кафедрою, відповідає завідувач кафедри.

2.8 Індивідуальний навчальний план студента

Навчання студента може здійснюватися за індивідуальним навчальним планом, який розробляється на підставі робочого навчального плану.

Загальний обсяг вибіркового дисциплін має складати не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС. Обрання студентами вибіркового дисциплін на наступний навчальний рік здійснюється до 15 квітня поточного навчального року. Для осіб, зарахованих на навчання в поточному році, обрання вибіркового дисциплін здійснюється у період з 01 по 10 вересня.

Визначення вибіркового дисциплін індивідуального навчального плану повинне відповідати принципам альтернативності (не менше двох приблизно рівноцінних альтернатив на кожен позицію вибору). Дисципліни вільного вибору можуть обиратися студентами як окремо, так і блоками, що формуються за ознакою можливості присудження відповідної кваліфікації або спорідненості отримуваних компетенцій.

2.9 Планування графіку освітнього процесу та розкладу навчальних занять

Тривалість теоретичного навчання впродовж періоду навчання складається із його загальної тривалості, індивідуальної роботи та тривалості екзаменаційної сесії. Тривалість екзаменаційної сесії визначається з розрахунку: 2–3 дні на одну дисципліну (залежно від семестрового обсягу навчальних годин за дисциплінами).

2.10 Особливості планування навчального навантаження студентів, які поєднують навчання з роботою

Для студентів заочної (дистанційної) форми навчання тривалість теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань для них становить 44 тижні на рік (до 40 тижнів у останній рік навчання).

Стаття 216 Кодексу законів про працю України передбачає додаткові відпустки у зв'язку з навчанням у вищих навчальних закладах для студентів, які поєднують роботу з навчанням. Максимальний тижневий бюджет часу студента заочної (дистанційної) форми навчання становить 23–27 годин (вимоги до державних стандартів вищої освіти, затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1998 р. №1247), що застосовується для розрахунку часу студента в міжсесійний період. У період сесій студенти заочної (дистанційної) форми навчання мають такий самий тижневий бюджет часу, як і студенти денної форми навчання (45–54 години).

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 19 з 44	

Студенти заочної форми навчання проходять практику, що визначена навчальним планом спеціальності, у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Оскільки теоретичне навчання студентів заочної (дистанційної) форми навчання підкріплюється загальними та професійними компетенціями, які здобуваються під час трудової діяльності, студенти, які працюють за обраним в університеті фахом (що підтверджено довідкою з місця роботи), можуть звільнитися від проходження практик. Атестація зазначених студентів здійснюється за результатами складання диференційованого заліку. Рішення про звільнення від проходження практики приймається на підставі заяви студента, погодженої із завідувачем випускової кафедри.

ІІІ ФОРМИ НАВЧАННЯ

3.1 Навчання в університеті здійснюється за такими формами:

- очна (денна);
- заочна (дистанційна).

Форми навчання можуть поєднуватися.

3.2 Організація освітнього процесу здійснюється підрозділами університету (інститутами, факультетами, кафедрами) відповідно до Статуту університету.

3.3 За якість освітньої діяльності персональну відповідальність несе керівник установи.

3.4 За відповідність рівня підготовки студента вимогам стандартів вищої освіти відповідає керівник навчального структурного підрозділу інституту (факультету), кафедри).

3.5 За виконання індивідуального навчального плану (за наявності) відповідає студент.

3.6 Навчальний рік триває 12 місяців (52 тижні) і розпочинається, як правило, 1 вересня. Навчальний рік поділяється на 2 семестри (парний та непарний) згідно з навчальним планом. У навчальному році планується 36–40 навчальних тижнів (із них від 2 до 4 тижнів – екзаменаційні сесії).

Канікули встановлюються двічі на рік, їх конкретні терміни визначаються графіком освітнього процесу на кожний навчальний рік. Канікулярний період у студентів за навчальний рік (крім випускного курсу) становить не менше 8 тижнів.

Початок, закінчення навчання та переведення студента на наступні курси оформлюються наказами ректора відповідно до встановленого університетом порядку.

3.7 Навчальний рік включає періоди: теоретичного навчання, поточного контролю знань студентів, індивідуальної роботи, екзаменаційної сесії, атестації, усіх видів практик, вихідні та святкові дні, канікули.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 20 з 44	

Нормативний термін підготовки фахівця освітнього ступеня «бакалавр» за денною формою навчання – 4 роки та заочною (дистанційною) формою навчання – 4 роки 6 місяців. Програма підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» (до 2016 р. 1 рік, 1 рік 6 місяців); освітнього ступеня «магістр» – 1 рік 6 місяців – 1 рік 10 місяців.

Тривалість заліково-екзаменаційних та настановних сесій студентів заочної (дистанційної) форми навчання на I-II курсах становить 30, а на старших курсах – 40 календарних днів щорічно.

Усі види практик є окремим видом навантаження в циклі професійної підготовки, яке в навчальному плані враховується як самостійна робота.

IV ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

4.1 Форми організації освітнього процесу

Освітній процес в університеті здійснюється за такими формами:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- практична підготовка;
- контрольні заходи.

Обсяги годин, що відводяться на самостійну роботу студента, розраховуються відповідно до аудиторних занять: навчальний час студента, відведений на самостійну роботу, повинен становити не менше 1/2 та не більше 2/3 загального часу, відведеного на вивчення конкретної навчальної дисципліни.

4.2 Види навчальних занять

Основними видами навчальних занять в університеті є:

- лекція;
- лабораторне, практичне, семінарське, індивідуальне заняття;
- консультація.

Університет має право встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять.

Лекція – це логічно завершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за потреби, засобами наочності та демонстрацією дослідів.

Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни. Лекції читаються лекторами-професорами і доцентами, а також, у окремих випадках, іншими висококваліфікованими фахівцями, які мають значний досвід наукової, науково-методичної та практичної діяльності.

Лектор, який уперше претендує на читання лекцій, зобов'язаний розробити конспект лекцій і провести пробну відкриту лекцію.

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
<p>стор. 21 з 44</p>			

Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми навчальної дисципліни щодо тем лекцій та їх змісту, але має право не обмежуватися в питаннях трактування навчального матеріалу, формах і засобах доведення його до студентів.

Лабораторне заняття – це вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов освітнього процесу.

Дидактичною метою лабораторного заняття є практичне підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набуття практичних умінь та навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою, методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. Перелік тем лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Лабораторні заняття проводяться у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях з використанням устаткування, пристосованого до умов освітнього процесу (лабораторні макети, установки тощо). Лабораторне заняття проводиться, як правило, зі студентами, кількість яких не перевищує половини академічної групи.

Для організації та проведення лабораторного заняття необхідно дотримуватися таких умов:

- наявність спеціально обладнаних приміщень та устаткування;
- навчально-методичне забезпечення лабораторних занять викладачем з урахуванням специфіки занять та із застосуванням новітніх технологій;
- відповідність обладнання та приладдя вимогам охорони праці та санітарним нормам;
- проведення інструктажу студентів з питань охорони праці, який підтверджується записами в журналі обліку;
- забезпечення лабораторних занять матеріальними засобами;
- наявність елементів дослідження і творчого підходу при виконанні окремих завдань, створення студентами наукових продуктів;
- забезпечення студентів нормативно-методичною літературою для виконання лабораторних занять.

Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем.

Оцінка за кожну лабораторну роботу виставляється в журналі обліку їх виконання. Підсумкова оцінка виставляється в журналі обліку виконання лабораторних робіт. Оцінки, отримані студентом за виконання лабораторних робіт, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з відповідної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує докладний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 22 з 44	

через індивідуальне виконання студентами відповідно до сформульованих завдань.

Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, формування вмінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Тематика і плани проведення практичних занять із переліком рекомендованої літератури заздалегідь доводяться до відома студентів.

Перелік тем і зміст практичних занять визначаються робочою навчальною програмою дисципліни.

Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання. Практичне заняття проводиться зі студентами, кількість яких, як правило, не перевищує однієї академічної групи.

Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – наборі завдань різної складності для виконання їх студентами на занятті, засобах діагностики.

Вказані методичні засоби готуються викладачем, якому доручено проведення практичних занять, за погодженням з лектором цієї навчальної дисципліни.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, виконання завдань з їх обговоренням, виконання контрольних робіт, їх перевірку, оцінювання.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з певної навчальної дисципліни. Отримані студентом оцінки за кожне практичне заняття вносяться до відповідного журналу.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач проводить дискусію за попередньо визначеними проблемами, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів, есе тощо).

Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

Перелік тем семінарських занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює якість виконання студентами індивідуальних завдань, їх виступи, активність у дискусії, уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Оцінки за кожне семінарське заняття вносяться до відповідного журналу і враховуються при виставленні підсумкової оцінки з певної навчальної дисципліни.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 23 з 44	

Індивідуальне навчальне заняття – заняття, що проводиться з окремими студентами для підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Індивідуальні навчальні заняття організуються за окремим графіком і можуть охоплювати частину або повний обсяг занять з однієї або декількох навчальних дисциплін.

Види індивідуальних навчальних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю (крім атестації) визначаються робочою програмою навчальної дисципліни.

Консультація – вид навчального заняття, на якому студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Консультація може бути індивідуальною або проводитися для групи студентів залежно від того, чи викладач консулює студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань чи з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Індивідуально-консультативна робота є видом організації навчальної роботи викладача зі студентами, в основі якої лежить особистісно-діяльнісний підхід, виявлення і розвиток індивідуальних якостей студента.

Індивідуальні завдання студентів з окремих навчальних дисциплін (комплексу навчальних дисциплін) включають виконання рефератів, розрахункових, графічних, курсових, дипломних робіт (проектів) тощо.

Індивідуальні завдання виконуються студентом самостійно при консультуванні викладачем. Рекомендується виконання комплексних індивідуальних завдань кількома студентами.

Індивідуальні завдання складаються, як правило, у декількох варіантах і включають загальні вимоги до написання й оформлення, рекомендації щодо виконання, список літератури і довідкові матеріали тощо.

Курсові роботи (проекти) є одним з основних видів індивідуальних завдань студентів, передбачених робочим навчальним планом. Вони виконуються для закріплення, поглиблення й узагальнення знань, здобутих студентами за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Тематика курсових робіт (проектів) та порядок їх виконання розробляється і затверджується відповідною кафедрою.

За один навчальний семестр студент виконує, як правило, не більше однієї курсової роботи (проекту). Загальна кількість курсових робіт (проектів) для здобуття освітнього ступеня «бакалавр» визначається навчальним планом.

Керівництво курсовими роботами (проектами) здійснюється професорами, доцентами і старшими викладачами, а також асистентами (викладачами) та іншими фахівцями, які мають досвід науково-педагогічної і практичної роботи.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 24 з 44	

Захист курсової роботи (проекту) здійснюється перед комісією у складі двох–трьох викладачів кафедри за участю керівника курсової роботи (проекту).

Результати захисту курсової роботи (проекту) оцінюються за 100-бальною системою, національною та шкалою ЄКТС. Курсові роботи (проекти) зберігаються на кафедрі (предметній або цикловій комісії) протягом одного року, потім передаються до архіву університету.

Дипломна робота (проект) – це індивідуальне завдання науково-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, яке виконується студентом на завершальному етапі фахової підготовки і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати при виконанні конкретних наукових, технічних, економічних, соціальних та виробничих завдань.

Дипломні проекти виконують, як правило, студенти-випускники технічних, технологічних та інших споріднених спеціальностей, а дипломні роботи здебільшого випускники економіко-гуманітарних спеціальностей.

Тематика дипломних робіт (проектів) визначається випусковими кафедрами.

Наукові керівники дипломних робіт (проектів) призначаються з числа професорів і доцентів.

У випадках, коли дипломна робота (проект) має прикладний характер, до керівництва її виконанням можуть залучатися висококваліфіковані спеціалісти відповідної галузі.

Дипломна робота (проект) виконується на завершальному етапі навчання на певному освітньому ступені (освітньо-кваліфікаційному рівні).

Самостійна робота студента є основним засобом опанування навчального матеріалу і виконується в позааудиторний час.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом.

Зміст самостійної роботи студента визначається робочою навчальною програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

Самостійна робота студента забезпечується навчально-методичним комплексом навчальної дисципліни, передбаченим для вивчення конкретної навчальної дисципліни: підручник, навчальні та методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум тощо.

Методичні матеріали для самостійної роботи студентів повинні передбачати можливість проведення самоконтролю. Для самостійної роботи студентів також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література.

Під час організації самостійної роботи студентів з використанням складного обладнання (устаткування), складних систем доступу до інформації (наприклад, комп'ютерних баз даних, систем автоматизованого проектування то-

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 25 з 44	

що) передбачається можливість отримання необхідної консультації або допомоги з боку методистів, лаборантів тощо.

Навчальний матеріал, передбачений робочою навчальною програмою навчальної дисципліни для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом із навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час проведення навчальних занять.

4.3 Практика студентів

Практика студентів в університеті є обов'язковою компонентою освітньої програми та освітньо-професійної програми і має на меті набуття студентом професійних компетенцій. Оцінювання результатів практики здійснюється за національною шкалою та шкалою ЄКТС. Обсяг практик вимірюється у кредитах з розрахунку 1,5 кредиту на один тиждень практики.

Практика студентів проводиться відповідно до Положення про організацію та проведення практик студентів Національного авіаційного університету.

Результати практик (відомість) оформлюється у встановленому порядку викладачем та передається особисто в дирекцію (деканат) інституту (факультету) до початку нового навчального року.

Оцінка з практики студентів враховується при нарахуванні стипендії за результатами наступного семестрового контролю.

Студенти, які не виконали програму практики без поважних причин або отримали негативну оцінку, направляються на повторне проходження практики за індивідуальним графіком. Студенти, які отримали негативну оцінку після повторного проходження практики, можуть бути відраховані з університету.

4.4 Контрольні заходи

Контроль успішності навчальної діяльності студента поєднує контрольні заходи й аналітичну роботу. Академічні успіхи студента визначаються за допомогою контрольних заходів, передбачених навчальним планом, з обов'язковим переведенням підсумкових оцінок відповідно до національної шкали та шкали ЄКТС.

Контрольні заходи включають у себе вхідний, поточний (модульний, тематичний), підсумковий та семестровий контроль, а також контроль залишкових знань.

Аналітична робота проводиться з метою визначення якості освітнього процесу. Результати аналізу використовуються для подальшого підвищення рівня навчальної та навчально-методичної роботи учасників освітнього процесу.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпе-

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 26 з 44	

чення зворотного зв'язку між викладачами та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів. Інформація, отримана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і студентами для планування самостійної роботи.

Поточний контроль може проводитися у формі усного або письмового опитування (експрес-контролю) на практичних заняттях та лекціях за результатами якого студент допускається до виконання лабораторної роботи, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, а також у формі комп'ютерного тестування.

Форми проведення поточного контролю та критерії оцінювання рівня знань визначаються відповідною кафедрою у робочих навчальних програмах.

Семестровий контроль з певної дисципліни здійснюється у формах семестрового екзамену або диференційованого заліку з конкретної навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою навчальною програмою дисципліни, і в терміні, встановлені робочим навчальним планом та індивідуальним навчальним планом студента.

Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в семестрі, у якому передбачено диференційований залік, дорівнює сумі підсумкової семестрової модульної рейтингової оцінки та залікової рейтингової оцінки, установлені для кожної категорії підсумкових семестрових модульних рейтингових оцінок.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені (освітньо-кваліфікаційному рівні) або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою, національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію студента.

В університеті використовуються різні форми контролю після закінчення логічно завершеної частини лекційних та практичних занять з певної навчальної дисципліни (усна, письмова, комбінована, тестування тощо). Зміст і структура екзаменаційних білетів (контрольних завдань) та критерії оцінювання знань визначаються рішенням відповідної кафедри.

Результати виставляються у вигляді підсумкової оцінки за 100-бальною, національною шкалою та шкалою ЄКТС (табл.1).

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 27 з 44	

Таблиця 1

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	<i>Відмінно</i>	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82 – 89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75 – 81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67 – 74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60 – 66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35 – 59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1 – 34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Диференційований залік – це вид підсумкового контролю, при якому засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни оцінюється на підставі результатів поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання індивідуальних завдань та певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях) протягом семестру.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід.

Перелік екзаменів та заліків семестрового контролю визначається робочим навчальним планом зі спеціальності (спеціалізації). Кількість екзаменів у кожній сесії, як правило, не повинна перевищувати 4 при загальній кількості заходів семестрового контролю не більше 8 (не враховуючи заліки з практики та екзамени і заліки з військової підготовки).

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p align="center">Шифр документа</p>	<p align="center">СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
			<p align="center">стор. 28 з 44</p>

Семестрові экзамени складаються студентами в період екзаменаційних сесій згідно з розкладом, який затверджується в установленому порядку і доводиться до викладачів і студентів не пізніше ніж за два тижні до початку сесії. Відхилення від розкладу екзаменів не допускається. У разі хвороби екзаменатора завідувач кафедри повинен здійснити його заміну і повідомити про це дирекцію (деканат) інституту (факультету) або особисто прийняти екзамен.

На підготовку студентів до кожного екзамену необхідно планувати не менше ніж 2–3 дні (залежно від семестрового обсягу навчальних годин з дисципліни). При організації освітнього процесу, який передбачає можливість перезарахування результатів як підсумкового модульного контролю, екзамени можна планувати через два дні. Перед кожним екзаменом обов'язково проводиться консультація.

Студент не допускається до семестрового контролю з певної дисципліни, якщо він не виконав усіх видів робіт, завдань (лабораторні роботи та певні індивідуальні завдання), передбачених робочим навчальним планом на семестр з цієї навчальної дисципліни. При цьому викладач в екзаменаційно-заліковій відомості робить запис «не атестований». Недопущення студента до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни не може бути причиною недопущення його до контролю з інших дисциплін.

Студент, який захворів під час сесії, зобов'язаний повідомити дирекцію (деканат) інституту (деканату) про свою хворобу не пізніше наступного дня після екзамену та в тижневий термін після одужання подати довідку медичного закладу, завірену у встановленому порядку.

Семестровий екзамен здійснюється комісією, яку очолює завідувач кафедри шляхом виконання студентом письмової екзаменаційної роботи.

Результати складання екзаменів та диференційованих заліків, захисту курсових робіт (проектів) та практик оцінюються за 100–бальною, 4–бальною національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ЄКТС і вносяться до екзаменаційно-залікової відомості, залікової книжки (позитивні результати), індивідуального навчального плану студента (за наявності) та навчальної картки студента.

Студенти, які отримали під час сесії більше двох незадовільних оцінок, можуть бути відраховані з університету. Студентам, які одержали під час сесії незадовільні оцінки, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість. Повторне складання екзаменів допускається не більше ніж два рази з кожної дисципліни: перший – викладачеві, другий – комісії, яка створюється директором інституту (деканом). До складу комісії входять: представник інституту (факультету), завідувач кафедри, провідний викладач та викладач кафедри. Оцінка комісії є остаточною. Якщо студент під час складання екзамену комісії отримав незадовільну оцінку, то він відраховується з університету.

Студенти, які повинні скласти екзамен та не з'явилися на нього без поважних причин, вважаються такими, що отримали незадовільну оцінку.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 29 з 44	

Студенти, які отримали оцінку F за шкалою ЄКТС, проходять обов'язкове повторне вивчення дисципліни. Для цього студентів необхідно подати заяву на отримання дозволу. Порядок організації повторного вивчення дисципліни визначається університетом і чинними нормативними документами.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини та ін.), що документально підтверджені, окремим студентам може встановлюватись індивідуальний графік складання екзаменів (заліків) або ліквідації академічної заборгованості тривалістю не більше ніж один місяць з початку наступного навчального семестру. Якщо цей термін є недостатнім для виконання індивідуального графіку, розглядається питання про надання студентів академічної відпустки або повторного курсу навчання.

4.5 Атестація здобувачів вищої освіти

Атестація – це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація здійснюється екзаменаційними комісіями (далі – ЕК) після завершення теоретичного та практичного навчання на певному освітньому ступені (ОС), освітньо-кваліфікаційному рівні (ОКР) або на їх певних етапах, визначених стандартами вищої освіти та навчальними планами університету. Строк повноважень екзаменаційних комісій становить один календарний рік.

Організація та процедура проведення атестації випускників університету регламентована Положенням про атестацію випускників Національного авіаційного університету освітньо-кваліфікаційних рівнів (освітніх ступенів) «бакалавр», «спеціаліст», «магістр».

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 30 з 44	

V ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1 Відповідно до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту» система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти;
- моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм;
- щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти.

5.2 В університеті систему забезпечення якості визначає «Політика Національного авіаційного університету у сфері якості схвалена Вченою радою університету, яка систематично переглядається.

Основними принципами Політики університету у сфері якості є:

- максимальне задоволення вимог та очікувань замовників фахівців та студентів;
- лідерство та персональна відповідальність керівників усіх рівнів;
- професіоналізм та компетентність працівників;
- системний та процесний підхід до менеджменту;
- прозорість та логічність процесів прийняття рішень;
- корпоративна культура;
- високі технології;
- оптимізація видатків;
- здоров'я та безпека.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 31 з 44	

Реалізація Політики у сфері якості здійснюється шляхом:

- запровадження, забезпечення ефективного функціонування та безперервного вдосконалення системи якості, яка охоплює всі процеси і працівників та студентів університету і відповідає його стратегічній меті;
- залучення всіх працівників і студентів до культури якості та стимулювання їх творчої участі в її забезпеченні;
- безперервного та творчого вдосконалення змісту та розширення номенклатури освітніх послуг з урахуванням розвитку освіти, науки, практики та змін на ринку праці;
- збалансованості теоретичної та практичної підготовки фахівців;
- постійного оновлення та модернізації матеріально-технічної бази університету;
- інтеграції освітнього процесу та наукової діяльності;
- повної інформатизації всіх процесів діяльності університету;
- вивчення та запровадження в освітній процес кращих досягнень вітчизняних, зарубіжних педагогічних та наукових шкіл;
- створення в університеті довірчої обстановки та творчої співпраці;
- забезпечення ефективної реалізації принципів соціального менеджменту для працівників та студентів;
- безперервного самоконтролю та самоаналізу на всіх рівнях.

5.3 Внутрішній контроль якості організації освітнього процесу в університеті здійснюється на рівнях ректорату, інститутів (факультетів), кафедр.

Контроль на рівні ректорату передбачає:

- науково-методичного та інформаційного забезпечення навчального процесу;
- готовності кафедр до навчального року;
- дотримання графіку освітнього процесу, розкладу занять і контрольних заходів;
- проведення атестації випускників;
- дотримання вимог щодо ведення та збереження документації у структурних підрозділах університету;
- за якістю роботи педагогічних, науково-педагогічних, наукових та інших працівників;
- наявності затверджених у встановленому порядку навчальних та робочих навчальних програм з дисциплін;
- наявності затверджених у встановленому порядку навчальних та робочих навчальних планів.

На рівні інститутів (факультетів) здійснюється через контроль:

- виконання навчальних планів, робочих навчальних планів, навчальних програм та робочих навчальних програм;
- дотримання розкладу занять і контрольних заходів;

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 32 з 44	

- ліквідації студентами заборгованостей;
- формування та реалізації індивідуальних планів студентів;
- організації науково-дослідної роботи студентів.

На рівні кафедр передбачає:

- контроль виконання навчальних планів;
- контроль відповідності змісту навчальних занять робочим навчальним програмам модулів (навчальних дисциплін);
- контроль наявності та якості навчальних та робочих навчальних програм та навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін;
- контроль виконання розкладу навчальних занять;
- контроль проведення контрольних заходів перевірки знань студентів і вибору форм поточного контролю;
- контроль за якістю викладання навчальних дисциплін;
- контроль виконання кваліфікаційних робіт;
- контроль за навчально-методичною та науковою діяльністю викладачів.

5.4 Контроль якості викладання в університеті здійснюється у формі відкритих занять, взаємовідвідувань, контрольних відвідувань, анкетування та самооцінювання.

5.5 Контроль якості результатів навчання є основою внутрішньої системи контролю, яка дає змогу виявити відхилення між очікуваними показниками та отриманими результатами через зворотний зв'язок, а також визначає відповідність рівня набутих знань і вмінь студентами, сформованих компетентностей вимогам нормативних документів щодо вищої освіти.

Контроль якості результатів навчання здійснюється на рівнях ректорату, інститутів (факультетів), кафедр, викладачів.

Контроль якості результатів навчання на рівні ректорату охоплює контроль успішності студентів та контроль залишкових знань (ректорський контроль у формі проведення комплексних контрольних робіт).

Контроль на рівні дирекцій (деканатів) передбачає:

- успішності студентів;
- вчасного і правильного документального оформлення результатів навчання;
- визначення залишкових знань студентів.

Контроль на рівні кафедри включає:

- якості вивчення дисциплін через проведення поточного та підсумкового контролю;
- набуття практичних навичок і вмінь.

На рівні викладача здійснюється вхідний, поточний, модульний, підсумковий та семестровий контроль результатів навчання студентів.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 33 з 44	

Порядок та терміни проведення різних видів контролю визначаються окремими положеннями.

VI НАВЧАЛЬНИЙ ЧАС СТУДЕНТА

6.1 Навчальний час студента визначається кількістю облікових одиниць часу, відведених для здійснення програми підготовки на певному освітньому ступені (освітньо-кваліфікаційному рівні). Відвідування студентами всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять студентами здійснюється старостою в журналі обліку навчальної роботи академічної групи.

Для забезпечення академічної мобільності студентів, а також у разі неможливості виконання студентом затвердженого графіка освітнього процесу у зв'язку з складними сімейними обставинами, підтвердженими документально, стажуванням на підприємствах, в установах, організаціях за профілем навчання з перспективою майбутнього працевлаштування, дирекцією (деканатом) інституту (факультету) може бути встановлений індивідуальний графік навчання та (або) складання підсумкового контролю.

Забороняється відволікати студентів від навчальних занять та контрольних заходів за розкладом, крім випадків, що регулюються чинним законодавством.

6.2 Бюджет часу студента

Тривалість навчального року становить 52 тижні, з яких не менше ніж 8 тижнів сумарна тривалість канікул. Термін теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань становить 36–40 тижнів на рік.

6.3 Річний та тижневий бюджет часу студента

Максимальний тижневий бюджет часу студента денної форми навчання становить 45–54 години. На організацію навчальних занять із фізичного виховання (як позакредитної дисципліни) відводиться одна година на тиждень. З урахуванням тривалості теоретичного навчання, обов'язкової практичної підготовки, семестрового контролю та виконання індивідуальних завдань річний бюджет часу студента становить 1800 годин.

6.4 Кредити ЄКТС та їх встановлення

Навчальному навантаженню повного навчального року відповідають 60 кредитів ЄКТС. Відповідно обсяг одного кредиту ЄКТС становить $1800/60=30$ годин.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 34 з 44	

Семестри можуть встановлюватися обсягом по 30 кредитів або пропорційно тривалості визначених університетом періодів навчання (разом з екзаменаційними сесіями).

Великі за обсягом навчальні дисципліни (у тому числі такі, що вивчаються впродовж кількох періодів навчання) поділяються на модулі, яким також встановлюються кредити. Встановлення кредитів курсовим роботам (проектам) може здійснюватися як самостійним навчальним складовим, так і на правах окремих модулів дисциплін. Навчальним складовим, які плануються на тижнях (практики та атестації), можна встановлювати 1,5 кредиту за кожний тиждень.

Встановлення кредитів компонентам навчального плану не повинне порушувати кількості кредитів навчального плану, навчального року та періодів навчання.

Загалом обсяг додаткових кредитів, які студент може отримати за навчальний рік (повторне вивчення дисциплін, ліквідація заборгованості між навчальним планом та індивідуальним планом студента), не повинен перевищувати 20 кредитів за рік. Максимально допустимий обсяг таких годин при поновленні, переведенні студента або зарахуванні на другий-третій курс на основі здобутого рівня молодшого спеціаліста встановлюється університетом.

6.5 Планування навчального навантаження студента

Навантаження студента з дисципліни (модуля) впродовж періоду навчання (семестру тощо) складається з контактних годин (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій), самостійної роботи, підготовки та проходження контрольних заходів, на які розподіляються кредити, встановлені для навчальних дисциплін.

Якщо формою підсумкового контролю з дисципліни є екзамен(и), то на підготовку та проходження кожного з них може виділятися один кредит. Якщо курсовий(а) проект (робота) планується як окремий модуль дисципліни, то на нього (неї) виділяється не менше одного кредиту. У випадку якщо курсовий(а) проект (робота) має міждисциплінарний характер, то на нього (неї) виділяється не менше трьох кредитів.

Решта встановлених для дисципліни кредитів перераховується в години, які розподіляються на контактні години та самостійну роботу.

6.6 Планування графіку освітнього процесу та розкладу навчальних занять

Тривалість теоретичного навчання впродовж періоду навчання визначається як різниця його загальної тривалості та тривалості заліково-екзаменаційної сесії.

Розподіл контактних годин між лекціями, практичними, семінарськими, лабораторними заняттями та консультаціями, а також між тижнями теоретичного навчання є прерогативою університету.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 35 з 44	

Складання заліків, як правило, проводиться на останньому практичному, семінарському чи лабораторному занятті.

6.7 Встановлення кредитів студентам університету

Встановлення кредитів студентам зі складових навчального плану (навчальних дисциплін, практик, курсових робіт (проектів) та дипломних робіт (проектів) здійснюється на підставі отримання позитивних оцінок підсумкового контролю. Встановлення кредитів студентам здійснюється в повному обсязі відповідно до кредитів, встановлених певній навчальній складовій і лише після повного їх виконання.

Встановлення студентам кредитів у цілому, за навчальним планом або циклу дисциплін, здійснюється на підставі встановлених кредитів усім його навчальним складовим.

VII РОБОЧИЙ ЧАС ВИКЛАДАЧА

7.1 Робочий час викладача включає навчальну (проведення навчальних занять, консультацій, екзаменів, заліків тощо), методичну, наукову, організаційну та інші види робіт у межах річного робочого часу не більше ніж 1548 годин і середній тижневій тривалості 36 годин (з урахуванням часу на відпустки, святкові та неробочі дні), відображається в індивідуальних планах роботи викладачів і не може перевищувати річний робочий час.

7.2 Робочий час науково-педагогічного працівника включає час виконання ним навчальної, методичної, наукової, організаційної, консультативної, експертної роботи та інших трудових обов'язків.

7.3 Мінімальний та максимальний обсяг навчального навантаження викладача в межах його робочого часу встановлює сам університет на кожний навчальний рік з урахуванням виконання викладачами інших обов'язків (методичних, наукових, організаційних) тощо і в порядку, передбаченому Статутом університету та Колективним договором.

7.4 Обсяг навчальних занять, доручених для проведення конкретному викладачеві, виражений в облікових (академічних) годинах, визначає навчальне навантаження викладача.

Види навчальних занять, що входять до обов'язкового обсягу навчального навантаження викладача відповідно до його посади, встановлюються кафедрою. При визначенні індивідуальних планів роботи професорсько-викладацького складу завідувач кафедри повинен враховувати особливості кожного виду роботи і забезпечувати оптимальне використання творчого по-

	<p>Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	<p>Шифр документа</p>	<p>СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016</p>
<p>стор. 36 з 44</p>			

тенціалу кожного викладача. Читання лекцій повинне плануватися тільки професорам і доцентам. До лекційних занять можуть залучатися викладачі, які мають досвід роботи, публікації у фахових виданнях, є співавторами навчальних посібників за тематикою лекційного курсу. Бажано планувати лекторові проведення практичних, семінарських та лабораторних занять хоча б з однією навчальною групою лекційного потоку.

7.5 У випадках виробничої необхідності викладач може бути залучений до проведення навчальних занять понад обов'язковий обсяг навчального навантаження, визначеного індивідуальним робочим планом, у межах свого робочого часу.

Зміни в обов'язковому навчальному навантаженні викладача вносяться до його індивідуального плану роботи.

7.6 Графік робочого часу викладача визначається розкладом аудиторних навчальних занять і консультацій, розкладом або графіком контрольних заходів та інших видів робіт, передбаченими індивідуальним робочим планом викладача. Час виконання робіт, не передбачених розкладом або графіком контрольних заходів, визначається в порядку, встановленому університетом, з урахуванням особливостей спеціальності та форм навчання. Викладач зобов'язаний дотримуватися встановленого графіку робочого часу.

Забороняється відволікати викладачів від проведення навчальних занять та контрольних заходів, передбачених розкладом.

7.7 Планування роботи викладача здійснюється за індивідуальними планами, складеними відповідно до планів навчальної та навчально-методичної і науково-дослідної роботи кафедри.

Індивідуальні плани складаються всіма викладачами (штатними, сумісниками), розглядаються і затверджуються на засіданні кафедри.

7.8 На період відряджень, хвороби, перебування на підвищенні кваліфікації тощо викладач звільняється від виконання всіх видів робіт, передбачених індивідуальним робочим планом. Встановлене йому на цей період навчальне навантаження виконується іншими викладачами кафедри в межах 36-годинного робочого тижня та максимального навчального навантаження за рахунок зменшення їм обсягу методичної, наукової та організаційної роботи або шляхом залучення у визначеному порядку викладачів з погодинною оплатою праці. Після виходу викладача на роботу на період, що залишився до завершення навчального року, йому визначається відповідне навчальне навантаження та обсяг методичної, наукової й організаційної роботи в межах 36-годинного робочого тижня.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 37 з 44	

7.9 Обов'язковим є підвищення кваліфікації (проходження стажування) викладачів (рекомендовано один раз на п'ять років). Викладачі університету підвищують кваліфікацію та проходять стажування у відповідних науково-промислових, освітньо-наукових установах, науково-виробничих підприємствах, організаціях, фірмах. Місце проходження стажування, його тема та науковий напрям мають відповідати профілю діяльності викладача. Порядок проходження підвищення кваліфікації, стажування визначається окремим положенням.

Хід виконання індивідуальних планів викладачів повинен періодично перевірятися через обговорення на засіданнях кафедри з критичною оцінкою якості виконання кожного виду робіт, вимогою особистого пояснення кожним виконавцем причин низької якості, несвочасності виконання або невиконання роботи, передбаченої планом.

Облік навчальної роботи викладачів здійснюється за фактичними витратами часу. Наприкінці навчального року завідувач кафедри зобов'язаний оцінити якість виконання індивідуального плану роботи кожним викладачем і зробити відповідний запис у розділі «Висновки завідувача кафедри про виконання індивідуального плану».

При підбитті підсумків навчального року на засіданні кафедри питання про виконання індивідуальних планів професорсько-викладацьким складом є одним із головних.

До 1 липня поточного року «Звіт про виконання навчального навантаження науково-педагогічними працівниками кафедри за навчальний рік» подається до навчально-методичного відділу університету.

VIII АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ

8.1 Порядок організації програм академічної мобільності для учасників освітнього процесу в університеті на території України чи поза її межами визначається окремим положенням.

8.2 Право на академічну мобільність може бути реалізоване на підставі міжнародних договорів про співпрацю в галузі освіти і науки, міжнародних програм та проектів, договорів про співпрацю між університетом або його основними структурними підрозділами та іноземними вищими навчальними закладами (науковими установами) їх основними структурними підрозділами, а також може бути реалізоване співробітниками та студентами університету з власної ініціативи, підтриманої адміністрацією університету, на основі індивідуальних запрошень та інших механізмів.

	<p style="text-align: center;">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 38 з 44	

8.3 За місцем реалізації права на академічну мобільність, вона поділяється на:

– внутрішню академічну мобільність — академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) — партнерах в межах України;

– міжнародну академічну мобільність — академічна мобільність, право на яку реалізується вітчизняними учасниками освітнього процесу у вищих навчальних закладах (наукових установах) — партнерах поза межами України, а також іноземними учасниками освітнього процесу у вітчизняних вищих навчальних закладах (наукових установах).

Основними видами академічної мобільності є:

– ступенева мобільність — навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття ступеня вищої освіти, що підтверджується документом (документами) про вищу освіту або про здобуття ступеня вищої освіти від двох або більше вищих навчальних закладів;

– кредитна мобільність — навчання у вищому навчальному закладі, відмінному від постійного місця навчання учасника освітнього процесу, з метою здобуття кредитів ЄКТС та/або відповідних компетентностей, результатів навчання (без здобуття кредитів ЄКТС), що будуть визнані у вищому навчальному закладі постійного місця навчання вітчизняного чи іноземного учасника освітнього процесу. При цьому загальний період навчання для таких учасників за програмами кредитної мобільності залишається незмінним.

8.4 За здобувачами вищої освіти на період навчання в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) — партнері на території України чи поза її межами зберігаються відповідно до укладеного договору про академічну мобільність місце навчання та виплата стипендії згідно із чинним законодавством України протягом навчання, стажування чи провадження наукової діяльності в іншому вищому навчальному закладі (науковій установі) — партнері на території України чи поза її межами, якщо стипендія не передбачена умовами академічної мобільності.

8.5 Визнання результатів навчання здійснюється на основі Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.

Порівняння обсягу навчального навантаження під час здобуття вищої освіти в межах програми академічної мобільності повинне ґрунтуватися на зіставленні результатів навчання, яких було досягнуто здобувачем вищої освіти у вищому навчальному закладі — партнері, та результатів навчання, запланованих освітньою програмою вищого навчального закладу, у якому здобувач навчається на постійній основі.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
		стор. 39 з 44	

Якщо здобувач вищої освіти під час перебування у вищому навчальному закладі (науковій установі) — партнері, на базі якого реалізується право на академічну мобільність, не виконав програму навчання, то після повернення до вищого навчального закладу (наукової установи), у якому він навчається на постійній основі, йому може бути запропоновано індивідуальний графік ліквідації академічної заборгованості або повторний курс навчання за рахунок коштів фізичних чи юридичних осіб.

ІХ СТАНДАРТИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

9.1 Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності відповідно до Національної рамки кваліфікацій і використовуються для визначення та оцінювання якості змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів (наукових установ).

9.2. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми:

- обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- перелік компетентностей випускника;
- нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- форми атестації здобувачів вищої освіти;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти;
- вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

9.3 Університет на підставі освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування освітнього процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується ректором (проректором з навчальної та методичної роботи) університету.

9.4 Університет в межах ліцензованої спеціальності може запроваджувати спеціалізації, перелік яких визначається університетом.

	<p align="center">Система менеджменту якості ПОЛОЖЕННЯ про організацію освітнього процесу в Національному авіаційному університеті</p>	Шифр документа	СМЯ НАУ П 4.2.1 (01) – 01 – 2016
			стор. 40 з 44

9.5 Стандарти вищої освіти за кожною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади в галузі освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до галузі управління яких належать вищі навчальні заклади, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

